ئایا دەبینە یەکەم قوربانی ریفراندۆم لە جیهاندا؟ ...عەلی مەحمود محەمەد

ریفراندۆمی کوردستان وەك سندوقی باندۆرای لێ هاتووە، دەرگەی هەموو شەڕو نهامەتیەکانی مرۆڤایەتی لەوێدا هەڵگیراوە، دەرگەی ڕۆژی بیدارکردنەوەی شەیتانەکانی مێژووە، لە گەڵ هەڵدانەوەی سەرقەپاغەکەی دەرچنە دەرەوەو پەلامارمان دەدەن، تسۆنامی هەڕەشە هەڵەی کردووە،ریفراندۆم دەسکەلای سەرکەشیەکەو لە لێواری کارەساتداین خەریکە بمانبات ، هەموو ناکۆکەکانی جیهانی کردووە بە هاوبیری یەك، هەموو قسەیان لەسەری هەیە، ئەوروپییەکان وازیان لە کەتەلۆنیا هێناوە، داوای چارەسەرکردنی ریفراندۆمی کوردستان دەکەن، ئێران و ئەمەریکا پێکەوە بە دوو ئاوازی جیاوە دژن ، هەموو ململانێ و کێشەکانیان بە لەناو دانی ریفراندۆم دەخەنە لاوە، نەتەنیاهەو تیسیر خالید لە بەرەی دیموکراتی فەلەستین پێکەوە لە گەڵن، ئەوانەی دژ بە ریفراندۆمن بە شوێنەکانی دیکە لە گەڵن و کەچی وەك ئازادیخواز خۆیان نمایش دەکەن، کورد جینۆساید کراوە و داوای بەغداش ناکات، کەچی فەلەستینییەکان نە جینۆساید کراون و داوای پایتەختی ئیسرائیلیش دەکەن و دەست بە کاری تیرۆریستیش دەبەن (حماس) کەچی پشتیوانن بۆی، هەمویان دەزانن سەربەخۆیی بە کورد ڕەوایە، لە بەرامبەریدا هەندێك هەڕەشە دەکات و هەندێکی دیکە بەڵێ بەڵێ و منجە منجە، بە کۆرسیش دژن، جەنەراڵ پیترایەس بەڕێوەبەری پێشوی سی ئای ئەی : کورد مافی خۆیەتی سەربەخۆ بێت بەس ئێستا نا،ئەمینداری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان ئەنتۆنیۆ غوتیریش هاوسۆزی بەمان دەربڕیوە و کاتی نییە ، ئەمەریکا و روسیا و ئەڵمانیا و بەریتانیا و فەرەنسا، مافی خۆتانە بەس کاتی نییە، ئێران و تورکیا و عێراق و سوریا، مافتان نییە هیچ کات، لە کاتێکدا ئیسلامییەکان پێیان وایە، ریفراندۆم پیلانی دابەشکردنی وڵاتانی ئیسلامی تورکیاو ئێران و سوریایە، پیاوانی ئاینی کریستان و ئیسرائیل و بەشێکی بەرچاو لە عەلمانییە پێشکەوتنخوازەکان پشتیوانی خۆیان بە سەربەخۆیی کوردستان راگەیاندووەو بە ئەرکی ئەخلاقی خۆیان هەڵستاون.کورد ئەو هەموو شەڕەی بە درێژایی سەدان کیلۆمەتر لە بری هەموو مرۆڤایەتی کرد، سەرکردایەتی شەڕی پێچەوانەی کرد لە هەمبەر داعش، کلیلی دەرگای ڕەقەو موسڵی کردەوە،

دۆخە کەم ئارامەکەی ئێستای رۆژهەڵاتی ناو□است بە لولەی چەکی ئەو زامن بووەو پێك هاتووە , کەچی دەڵێن ئارامی تێك دەدەن, هەر خۆشی بڕیار لەسەر ئارامیەکەی دەدات , کەچی ئێستا دژ بە مافی چارەنوسین و هەندەی ئەم هەفت□ی ل□ی نەپاڕانەوە بۆ ئەوەی راپرسی لەسەر چارەنوسی خۆی نەکات, خەریکە ئەنکل سام 1975 دوبارە دەکاتەوە, دەبێت وەك سەردەمی کیسنجەر لە پشتەوە خەنجەر نەوەشێنرێت ؟, دژایەتی ئەوان بۆ پرۆسەکەیە نەك شێوازی حوکمی دوای سەربەخۆیی, بۆیە دژ بە چارەنوسی سەرجەم کورستانیان, بە دەسەڵات و ئۆپۆزسیۆنەوە, ستەمکار و ستەملێکراوەو□,س□ب□ی ئەمە بەرامبەر رۆژئاواش دەکەن, دەبێت دەستی پشتەوەی ئەنکڵ چی هەڵگرتبێت ؟؟, قەت هەندەی ئێستا بازاڕی سیاسەتی کورد گەرم نەبووە, هەندەی ئێستا سەفاو مەروای دیپلۆماتکارانی وڵاتانی گەورەی جیهانی بەخۆوە نەبینیوە,200 رۆژ قەتڵ و عام کراین, شەیتان و عوزرائیلەکان زیاترمان نەبینی, خەونمان بە بڵاوکردنەوەی هەواڵی مەرگمان دەبینی, ئێمە نە لە چیك و سلۆفاکیا دەژێین, نە لە کیبیك و کەنەداش تا بە نامەی دڵداری و پاڕانەوە پێمان بڵێن وڵات بەجێ مەهێڵن جیا مەبنەوە تکایە, ئێمە لە وڵاتی حەرەس و قەومی و حەرەس جمهوری و سوپای بەدر و حەشدین,وەك فایەق شێخ عەلی وتەنی عێراق قوڵپە دات بۆ شەڕی ناوخۆیی, بۆیە بە مان و نەمانمان لە عێراق, چاوەڕوانی کارەساتین, ئەرێ لە خەونی دەوڵەت بێدار بوینەوە ؟, یان بەرەو خەونی کوشتار دەڕۆین؟, ئەرێ لە هەرەشەی دۆست و هاوپەیمانانی دوێنێ سڵەمینەوە؟, ئەرێ هەر ئەمانە سبەی دیسانەوە وەك دۆست دەرگامان پێ ناگرنەوە ؟, باشە ئەگەر بڕیاری جیابونەوە نەدرێت, دەتوانرێت لە گەڵ ئەمانە ژیان بۆ جارێکی دیکە بەسەر ببردرێتەوە؟, دەڵێن هاوڕێیەتی لە سەفەر و شەریکی بەدەر دەکەوێت, ئێمەش برادەرانی دوێنێمان بۆ دەرکەوت, ئاخر ئەوان لە ماندویەتی دوای داعش بحەسێنەوە,داوای جیابونەوەش نەکەین, ئەوا دەرگامان پێ دەگرنەوە, تەنها ماوە فتوایەك بدرێت, تا گرتنەوەی هەولێر قەیتانی پۆستاڵەکانیان نەکەنەوە.هێشتا خەیاڵدانی بەعس مایەی ئیلهامی دەسەڵاتدارانی عێراق و ناوچەکەیە, بیری بەعس لە پێش و دوای بەعس هەر هەبوەو دەبێت, بەعسی شیعی , بەعسی سونی , بەعسی کوردی و تورکمانی و … هەیە, وێنە ئەو چرکە ساتە ماوە بە گاڕان پەلاماری جووەکان دەدرێت پێش بەعس, لە سبایەکەریش وێنەیەکی دیکەی بەعسیانە دوبارە دەبێتەوە, ئەبو عوزرائیلییەکانیش وێنەیەکی دیکەن, تا دور کەوینەوە لە خەیاڵدانی بەعسیانە , جوانتر دەبین, با دور کەوینەوە لە ستەمکاری بەعسیانە, با ئازادی تەواو بدرێت بە تەواوی پێکهاتە نەتەوەیی و ئاینییەکان, نەك تەنها دا□□دیان بدەین و کەمە

مافێکیان بۆ رۆکەین, ئاخر ئەوان ئازاد نەبن, ئێمەش ئازاد نابین, ئەوەی خۆی کۆیلە بێت ناتوانێت کەس ئازاد بکات, 25 سال□□ ستەم بەسەر ئەم خەڵکەدا دەسەپێنن, چۆن دەتوانن ئیدعای ئازادیخوازی بکەن؟؟.

کە گوێت لە پەیامی ئەبو عوزرائیل, دیل کوژە تاوانبارەکەی حەشدی شەعبی و بڕیارە یەکگرتووانەکەی سونەو شیعە لە پەرلەمانەکەیانەوە دەبێت, کە لە هەموو شت ناکۆك بوون, تەنانەت لە سەر ناو عەلی و عوسمان دەیان هەزاریان لە یەکتر کوشت, لە ناویاندا زۆر دو براکەسی نزیکی یەکتر و هاومەزهەبیشی تێدا بوو, وەلێ لە هەمبەر ریفراندۆمی کوردستان تەبا و یەکگرتو بوون, جگە لە دەنگی لاوازی حیزبی شیوعی و دیموکراسی خوازانی چەشنی میسال ئالوسی و لیستی مەدەنی, هەموو یەکپارچە دژن, دیموکراسیەتی پەرلەمانتارانی عێراق هەر ئەوەندە بڕیان کرد, بە کۆی دەنگ بڕیاری شەڕیان دا, ئەرێ ئەمرۆش وەك دوێنێیە؟, یان خراپتر لەوانەی رابردوو دەبێت, شەڕی جاران بەرگی نەتەوەیی پۆشیبوو, ئەوجار نۆرەی بەرگی ئاینییە, ئەمەش دەریدەخات یاری ریفراندۆم لەم ناوچەیەی جینۆساید مەترسیدار و گەورەیە, لە ئاستی بچوکی عەقڵی دەسەڵا تدارانی هەرێمەکە نییە, ئیتر هەڕەشەو گو□ش□کانی عێراق و تورکیاو ئێران لێ گەڕێ, دەتوانین لە لیستێکی گەورە ناوی هەڕەشەکەران بنووسین, ژمارەشیان رۆژ لە دوای رۆژ هەر لە هەڵکشانە, پیاوانی ئاینی, مەرجەعی موقەدەس, ئۆپۆزسیۆن, نوسەر و بیرمەند, هونەرمەند و رۆژنامەنوس, ئەوانەی نان و خوێمانیان خوارد, ... هەمووی لە خۆ دەگرێت, تا لە رۆژی دەنگدان نزیك دەبینەوە, ئاوازی هەڕەشەکان دەگۆڕێن, نەغمەی خیتابەکان جیاوازن, زمانی قسەکان توندترن, سپێنەی چاوەکان سورترن, هەڕەشەکان زاکیرە تاڵەکانی مێژوو زیندو دەکاتەوە لامان, دەڵێی رۆژە رەشەکە لە دوای دەنگدانەکەوە دەست پێدەکات, خۆ ئامادەکارییەکانی سەر ناوچە بەریەك کەوتەکان لە مەندەلییەوە بۆ بەعقوبە و سەلاحەدین, پەلامارە دەست پێنەکردووەکان, نەخشە ژێر زەمینەکان, شانە چەکدارە نووستووەکان, چەکدارە مەدەنییە ئامادەکان بۆ شەڕی ناوخۆیی, مەترسییەکانی بەرەی توورکمانی و بابلیون و حەشدی حەویجە, هێشتا رومادی و موسڵ فریای خۆ کۆکردنەوە نەکەوتون, هیشتا تامی ماستی هەولێر و کەبابی سلێمانی لەسەر دەمیانە, هێشتا لە بەردەم کارەبای کوردستان خۆیان فێنکە کەنەوە, داخوا چەند پڵانی گەورە لە ئامادەکردان, چەند بۆسە لە رێدان وەك تاوانەکەی کەرکوك, ئێمەش وا لە شەڕی بەڵێ و نەخێردایین, هێشتا لە خەونی هەڵبژاردن و هێنانەوەی کورسییەکانین, هێشتا دەڵێین حاڵمان

باشە بۆ تێكی دەدەن, ئاخر ئێمە ئەزمون لە تاڵییەكانی خۆمان وەرناگرین نەخوازەلا دراوسێكانمان, ئاگامان لەوە نیە هەمان سیناریۆی رۆژهەڵات لێرە بەرەو دوبارە بونەوە دەچێت,داخوا چەند كەس و دەستەو گروپ لە خۆ ئامادەكردندان بۆ یەكەم تەقە, داخوا چەند حەسەنی و خاڵخاڵیمان بۆ ئامادە كراوە, داخوا چەند پلانی وەك مەندەلی پێگەیوون ,داخوا عەسائیبی ئەهلی هەق خەریكی چین؟؟, داخوا قاسم سلێمانی بە دەست بەتاڵی ن□بردرایەوە رازییە؟؟.

لەسەرەتای راگەیاندنی ریفراندۆم هەندێك دەنگ باسی مەترسیەكانی راگەیاندنی ریفراندۆمیان كرد,لە گەڵ نزیك بوونەوە لە كاتژمیری سفر هەڕەشەكان بەربڵاوترو توندتر دەبن, تا ئاستی پەلاماری سەربازی, كە پێشتر تەنها بیر لە ئابلوقەی ئابووری دەكرایەوە, كە زانرا سنورەكان قودسیەتی نییە,ئەوجا هەڕەشەی پەلامار هاتە پێشەوە, ئێمە لە هەرێمی جینۆسایددا دەژێین نەك چیك و سلۆفاكیا, بۆیە ئەو ترسە حەقیقەتی هەیە لە روانگەی كارەساتە جەرگبڕەكانی هەشتاكان و كۆماری مهابادەوە تەنانەت, رێكەوتنامەی جەزائیر و روداوەكانی 28 حوزەیران و 31ی ئابیشەوە, بۆ خوێندنەوەی لایەنێكی ئەو روداوانە هەندێك راستی تێدایە, دەكرێت لە روداوێكی بچوكەوە كارەساتی گەورە بەدی بێت , وەلێ لە خوێندنەوەی تەواوی واقعیەكە دەتوانین بڵێین دوبارە بونەوەی ل□م زینگە سیاسییەی ئێستا نا بێت كە كورد لە باشورو رۆژئاوا تێیدایە, هەرچەندە سیاسییەكانی ئێمە قەت ئەزموون لە رابردوو وەرناگرن و ساوێلكانە سەیری سیاسەت و هێزەكانی بەرامبەر دەكەن, باشترین نموونەش خوێندنەوەی هەڵەیانە بۆ داعش كە چەند دەنگێكی كەم نەبێت وتمان ناتوانین دراوسێی دڕندە بین, ئەوانی دی وتیان ئاگرە سورە لە خۆمان بە دورە, تەنانەت بە ئەركی ئەخلاقیانەو مرۆڤانەی خۆشیان ه□ن□ستان بەوەی لە پەنایانەوە مرۆڤەكان جینۆساید دەكران, ئایا دەكرێت ئەو روداوە تاڵانەی رابردوو جارێكی دیكە لە بێدەنگیدا دوبارە بنەوە؟.ئایا ئێستاش هەمان زەمینە دێتە پێشەوە بۆ قڕ كردنمان ؟؟, ئەمە پرسیارە گەورەكەیە, بڕیار بەدەستانی ریفراندۆم ئەوانەی لە پشت مێزەكانەوە لە بەردەم كامیراكان دانیشتونە, دەبێت بەرپرسیارێتی تەواو بگرنە ئەستۆ بۆ هەر ئەگەرێك كە گەل لە دوای ریفراندۆم بەرەو روی دەبێتەوە, خۆ ئەوان تەنها لە دەستكەوت شەریك نین, خۆ خەریك ئەوەش نین دوای ناخۆشییەكان خۆیان و مال□ و منال□یان بای بای بكەن, بەڵكە ئەوان لە هەموو ئەگەرە كراوەكانی پرۆسەكە شەریكن و بەرپرسیارن.

مەترسی و ئەگەرەكان

دوای بڕیاری ئەنجومەنی پارێزگای کەرکوك بۆ بەشداری لە ریفراندۆم دۆخەکە ئاڵۆزتر بوەوە, ئێستا ئەوان بە سنوری پێش 2003-3-19 رازین جیابێتەوە, تەنانەت بە چونە سەری هەندێك شارۆچکەی وەك مەخمور و خانەقین و …. شوێنی دیش, جگە لە کەرکووك , وەك پێشتر ئاماژەم پێداوە, کەرکووك بۆ خۆی تەڵە گەورەکەیە, کورد بە نیاز بێت هەموو پارێزگای کەرکووك بێ رەزامەندی پێکهاتکان بە دەست بخات خەیاڵە,کەرکوك شاری نەعلەتییەکان, نەوت و فرە پێکهاتەییە, راستە سەربەخۆیی کوردستان بە کەرکوکەوە, پایەی دەوڵەت بوونەکەی مسۆگەرە, وەلێ ئەستەمە پێکهاتەکان کە هەموو درێژکراوەی دەرەوەی شارەکەن رازی بن, بۆیە باشترە کورد دەست لە بەشێکی کەرکوك هەڵگرێت, وەك حەویجە و ریازو…. تەنانەت بەشێك لەناو شار, بە نیازی جێبەجێکردنی ئەزمونی ب□ر□کسلانە بین بۆ سەربەخۆیی بە کەرکوکەوە بەدی نایات, ئەزموونی بەرلینیانە لە هەموو کێشەو گرفتەکان رزگارمان دەکات, واز لە خەونی پیرۆزی خاك و مێژوو بهێنرێت, مامەڵە لە گەڵ واقع و پارسەنگی هێزەکان بکرێت. بۆ ئەوەی ریفراندۆم شەرعیەتی نێو دەوڵەتی وەربگرێت وەك تەیموری رۆژهەڵات و باشوری سودان و …. دەبێت دەوڵەتی عێراق رازی بێت, نابێت تاك لایەنە ئەنجامدرێت, دولایەنەش ئەستەمە, مەگەر دوای شەڕێکی دۆڕاو رازی بن وەك باشوری سودان. تەنانەت تورکمانە شیعەکانی ناو سوپای بەدر چالاکترن وەك لە تورکمانە سونییەکانی ناو بەرەی تورکمانی, عەرەبە شیعە هاوردەکان گورجو گۆڵترن لە عەرەبە سونییەکان,ئێستا بەرەو روی چوار گروپی جیا بویتەتەوە” تورکمانی سونی, عەرەبی سونی, تورکمانی شیعە, عەرەبی شیعە”, بە چوار ئەجندەی سیاسی جیاجیاوە, چۆن بەسەر ئەم هەمووە دەپەڕێیتەوە بۆ گوڵ. نەك تورکمانە سونییەکان بە تەنها ملکەچی فەرمانی بابی عالی دەبن, بگرە تورکیا پێشتر نەیهێشت رێکەوتنی کوردو حکومەت بەدی بێت وەك تاڵەبانی رایگەیاند, ئەو لە بۆسەی لەبار بردنی هەموو خەو و خەیاڵێکی خۆشی تۆیە.

دوای دەنگدانی ئەنجومەنی پارێزگای کەرکوك لەسەر بەشداریکردن لە ریفراندۆمەکەی کوردستان, ک□رقی نەعرەتەی شەڕی نەتەوەیی چووە سەر, پەرلەمانی عێراق بە زۆرینەی 173 لە کۆی 204 دەنگ, دەنگیان بە بڕیاری پەرلەمانی عێراق دا بۆ بەرەو روبوونەوەی ریفراندۆمی کوردستان, لە 12ی ئەیلول حەیدەر عەبادی پابەندکرا بە پاراستنی یەکپارچەیی خاکی عێراق, واتا چەك شوێنی پەنجە و دیموکراسیەت و دادگای گرتەوە, نەتوانێت دابینی بکات کودەتای بەسەردا دەکرێت, دەوەستێتە سەر ئەوەی چۆن کەڵك لە کێشەی ناوخۆییەکانی کوردستان

دەبینێت, ئەمەش لە گەڵ بەرز بونەوەی نەحرەتەی شەڕی نەتەوایەتی کزو لاواز دەبێت, جەمسەر گەری نەتەوایەتی دروستە بێت, نەخێر لێرە دەبێتە سـفر, بەڵێش لە بەرامبەر دەبێتە سـفرەکەی دی.بـارودۆخی ئێستای کورد لەو کاتانەی پێشو جیایە کو بە پێچەوانەی شەپۆڵ مەلەی دەکرد لە هەشتاکان و تەنانەت نەوەدەکان تەنانەت لە حالەتی ینك لە 31ی ئاب, بەوەی هاوپەیمانی ئێرانی هەڵبژاردبوو,هەنووکە کورد لە باشورو رۆژئاوا بەشێکە لە هاوپەیمانی جیهانی, لە بری جیهان شەڕی تیرۆریستان دەکەن, توانیویانە سۆزی شەقامی وڵاتانی رۆژئاوا بەدەست بهـێنن,ئەگەر حکومەتەکانیان بەهۆی بەرژەوەندییەوە نەوێرن پشتیـوانی بکەن, ئەوا رایگشتی لەگەڵە, ئـاخر چۆن وێنەی ئەو کچە نەشمیلە جوانە چەکدارانە لە بیرە کەن, ئەفسانەی داعشیان بەتاڵ کردەوە, ئەو کات هەموو جیهان دژی پان ئیسلامیزمی کۆماری ئیسلامی ئێران بوون, سەیر کەن 200 رۆژ پرۆسەی ئەنفال بەردەوامە بە بەردەم مـانگی دەسـتکردەکانیانەوە, کە تەواوی جمـوجۆڵە سـەربازییەکان و خاپورکاری و بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی وێنە گرتووە وەلێ فزە ناکرێت, تەنانەت ئێرانیش لە هەندێك حالەت بە بەکار هێنانی چەکی کیمیاوی تۆمەتبار دەکەن, تا 3 رۆژ دوایی تەواو بوونی بە فەرمی پرۆسەی ئەنفال لە 1988-9-6 واتا 1988-9-9, ئەمەریکا یەك قسەشی لەسەر ناکـات, ئـاخر چـوونە بـاوەشی ئێـران, وەك چـوونە بـاوەشی ئەژدیهایە, وەلێ ئەمرۆ نەك چاوەروانی سزای رۆژئاوا نین, بەڵکە لە چاوەڕوانی پاداشتیشداین ئەگەر وەفا لە سیاسەتدا بوونی هەبێت بە تایبەت وڵاتانی رۆژئاوا, هەرچەندە پێشتر ئاگادار کراینەوە, کە ئەمەریکا کوردان بە تایبەت لە رۆژئاوا بەکار دەهێنێت و لە کۆتادا خیانەتیان لێ دەکات, لەم قۆناغەدا وێڕای مەلە نەکردن پێچەوانەی شەپۆڵ, هاوکات وەك بەشێك لە گەورەترین هاوپەیمانی لە دژی تیرۆر لە پێشەوەی جەنگدا بووە بە درێژایی سەدان کیلۆمەتر لە خانەقینەوە بۆ عەفرین, وە شەڕکەری سەرەکیشن, لە بیرمانیش نەچێت , جیهانی دوای دادگای تاوانی نێودەوڵەتی, جیایە لە جیهانی پێش ئەو, واتا قۆناغی دوای ساڵی 2002, ساڵی 2017 ەش , ساڵی بەرەو روبونەوەی کۆمەڵکوژی رۆهینیغاکانی بۆرمایە, وێڕای مەلەی پێچەوانەی تەوژمی پارتەکەیان,وەلێ توانی رایگشتی جیهان بۆ خۆی رابکێشێت,مرۆڤایـەتی هوشیارە و بە ئاگایە لە بەرامبەر هەوڵی قڕ کردنی مرۆڤ, ئەو رۆژە نایاتەوە دوای 200 رۆژ قڕکردن دەنگێك بۆ راگرتنی نەبێت, رێگا نادرێت ببینە یەکەم قوربانی ریفراندۆم لە جیهاندا.سەربەخۆیی کورد دیاردەی دۆمینۆز دەخولقێنێت لە ناوچەکە, نەخشەی سیاسی ناوچەکە وەك باڵکـان هەڵەوەشێنێتەوە, بۆیە ئەسـتەمە بە سانـایی بهـێڵـن تێپەڕن.

هەرچەندە ریفراندۆم نە راگەیاندنی شەڕە وەك دەوڵەت باخچەلی دەیڵێت, بەڵكە پرسەیەكی مەدەنیانەیە, وەك دەبینین لە عێراق زیاتر ئێران و توركیا نیگەرانن لە ئەنجامدانی, ئێران لە سەر لاوە بە تەواوی دەزانێت " دروستكراوی ئەمەریكا-ئیسرائیل-سعودیە بێت لەوەوە كێشەی بۆ بنێنەوە لە ریگای كوردەكان و ئۆپۆزسیۆنی ئێرانییەوە, كوردەكانی رۆژهەڵات هان بدات بە هەمان داخوازی و هەست بە هێزی زیاتر بكەن, عێراق كە بۆتە بەشێك لە ئێران پارچە پارچە بێت,هاوكات توركیاش بەرەو رووی سێ مەترسی دەكاتەوە, بۆیە ئەویش بە توندی نەیارێتی, لە باكور و رۆژئاوا كێشەی بۆ دەنێنەوە, بەتایبەت رۆژئاوا لە ئێستادا, پێی دەچێت لە گەڵ ریفراندۆمی كوردستاندا, ئەوانیش لە دووەم رۆژی پایزی گەرمی ئەمساڵ 9-22 كۆمەنەكەی خۆیان هەڵبژێرن, بیردۆزە سیاسیەكەی (پێكچین-ئۆجەلان) بەرنە بواری پراتیكەوە لە خۆبەڕێوەبەری دیموكراسی, هاوكات ئەمانە سەقفی داواكاری لە باكوریش بەرز دەكاتەوە, لە لایەكی كەوە ئەو شارو شارۆچكانەی بە شاری توركمانی دادەنرا وەك كەركوك و پردێ و دوز…

بچنە چوارچێوەی نەخشەی كەمارە ساواكەی كوردستانەوە, ئەگەر سازش بە ریفراندۆمەوە نەكرا, ئەمەش لە گەڵ خەونی ناسیۆنالزمی توركدا نایاتەوە. هەڕەشەكان توركیا تەنانەت بەو 6 ئاستەنگەی رۆژنامەی ئایدنلیكی پارتی وەتەنی دۆغو پێرینچەك رانەوەستان, چونە سەر " دان نەنان بە دەوڵەتەكە, داخستنی ئیبراهیم خەلیل, كردنەوەی دەروازەی تەلەعفەر, راگرتنی هەناردەی نەوت, دەستگرتن بەسەر كەمپانیاكانی وەبەرهێنانی پارتی و بارزانی, دەركردنی كەنالەی روداو لە تورك سات" , گەیاندیانە هەڕەشەی شەڕ, وەك رۆژنامەی یەنی شەفەقی نزیك لە پارتی دادو گەشەپێدان(ئاك پارتی)ی دەسەڵاتدار راگەیاند " سزای ئابوری, داخستنی سنوری ئاسمانی و زەمینی و دەستەوەردانی سەربازی " دیاریكردووە بە سزادانی حكومەتی سەربەخۆی كوردستان.

ئیكلەر باشبۆغ سەرۆك ئەركانی پێشوی توركیا داوی كرد پەرلەمانی توركیا وەك عێراق ریفراندۆم رەت بكاتەوە, وەلە ئەمە مەترسی بۆ توركیا دروستە كات, ئەوكاتە شەڕ دەخرێتە ناو پەرلەمانەوە, چەن هەڵوەستی پەرلەمانی عێراق لیستەكانی نەیاریشی خستە پشت بەڕێوە, لەرەشدا هەدەپ دەخاتە سەنگەری ریفراندۆمەوە بە دوایدا گفتوگۆ لەسەری دەباتە ناو ماڵی خۆیەوە, هەرچەندە وەزارەتی دەرەوەی توركیا پێشوازی لە بڕیاری پەرلەمانی عێراق كرد,وە ئەنجومەنی

ئاسایشی تورکیا بە سەرۆکایەتی ئەردۆگان کۆبونەوە و بە هەڵەیەکی مێژوییان دایە قەڵەم, وێڕای ئەوەی ئەردۆگان و بنەماڵەکەی قازانجی زۆریان لە هەرێمی کوردستان دەستکەوتووە, وەلێ ناتوانن بێدەنگ بن لە بەرامبەر فشاری نەتەوەییەکان, کە هەنووکە تاکە هاوپەیمانین لە وڵات.هەرچی ئێرانە کە سەرکردایەتی بەرەکەی دیکە دەکات"ئێران, عێراق, سوریا" لە ئیمامی جوعمەکانەوە تا ئەوانی دی هەڕەشەی خۆیان کرد, ئەگەر تورکیا بەهۆی پەیوەندی رابردووی پارتی بە تورکیاوەو بێدەنگی وڵاتانی کەنداوی عەرەبی وا بکات گومان بخرێتە سەر هەڵوێستی راستەقینەی ئاك پارتی, دیارە من باوەرم بە تیۆری موئامەرە نییە, گومانم لەویش هەیە, ئەوا نەیاری ئێران بۆ ریفراندۆم و ترس لێی وەك موئامەرەی ئەمەریکا-ئیسرائیل-سعودیە هیچ گومانێکیان لەسەر نییە,لێرەدا بەشێك لە هەڵوێستەکانیان دەخەینە روو" چوار مەرجەعی شیعی (جواد خالصی, شێخ قاسم تائی, فازل بدێری, ئەبو ئەلحەسەن حەمید موقەدەس ئەلغەریقی) دژ بە ریفراندۆم بەیانامەی هاوبەشیان دەرکرد, پێشتریش تەقی مودەرسی و سەرجەم پارتە شیعە گەڕاکان دژی وەستانەوە, ئەحمەد خاتەمی رایگەیاند ئەمە پرۆژەی ئیسرائیلییە, چەندین کەسی دیکەیان رایان گەیاندەوە پرۆژەی ئیسرائیلی دوومە و داوەکە بۆ کۆماری ئیسلامی ئێرانە, هاوکات سکرتێری ئەنجومەنی باڵای ئاسایشی ئێران عەلی شامخانی هوشداری لە شەڕی ناوخۆیی کوردستان دەدات, جاری دووەم باس لە داخستنی سنورەکان و هەڵوەشاندنەوەی پەیوەندییەکان دەکات", هەرچی وەزیری دەرەوەی عێراقە ئیبراهیم جەعفەرییە رایگەیاند, ریفراندۆمی کوردستان ئاسایشی ناوچەکە تێك دەدات, دواتر پێ بە پێی کات زمانی هەڕەشەی ئەم پیاوە ئیسلامییە میانەڕەوە توند دەبێتەوە , دێتە سەر هەمان ئاواز و ریتمی هەڕەشەکانی سەدام حوسێن و دەڵێت"پێویستە سەرکردەکانی کورد ئامادەی هەر جۆرە سزایەك ببن, لەوە خراپتر بەسەر کورد دێت وەك پێشبینی دەکەن".

هەموو هەڕەشەی باجی قورسە کەن, باجی قورس زۆر ئەگەر دەگرێتەوە, مزگەوت و حوسێنیەو تەکی□ و کۆنفرانسە رۆژنامەنوسیی و بۆنە ئاینی و نیشتمانی و حیزبییەکان بونەتە شوێنی فتوادان دژ بە ریفراندۆمی کوردستان, هەڕەشەی شەڕ لە هەموو لایەکەوە, گەردەلولی رق لە هەرێمەکە هەڵی کردووە, یەکەمجارە کوردستان نیگای وای بکەوێتە سەر, تەنانەت ئەحمەد ئەبو غێس ئەمینداری جامعەی عەرەبیشی هێنایە کوردستان, ئەمە موعجیزە رونەداوەکەی دیبلۆماسیەت بوو, من لێرەدا کۆمەڵێك سیناریۆ دەخەمە روو, وەك پێشبینی کە روبدەن,هەرچەندە قۆناغی دوای سەرکەوتنی بەڵێ زەحمەت و مەترسیدارە, مەترسیدارەترە

لە پرۆسەی ئەنجامدانی ریفراندۆمەكە, ئاوا سانا نییە وەك باسە كرێت:- لە پێش ئەنجامدانی ریفراندۆم هەردوولا رازی بن بە نێوەندی گەرایی بە زەمانەتی نێو دەوڵەتی, زەمانەتی مانەوەی قەوارەی هەرێمی كوردستان بكات, هەموو ترسەكان بڕِەوێنێتەوە, باشترە داوای شێوازیكی با□تر لە فیدراڵیەت بكرێت, وڵاتانی ئەمەریكاو هاوپەیمانانی و ناوچەكەو رۆژئاواش قازانجیانە, ئەم رێكەوتنە ببێتە لەمپەرێك لەبەردەم كۆتا هەنگاوی عێراق بۆ بوونی بە وڵاتێكی ئیسلامی شیعە, ترسەكە بوونی هەیە, تازە قوتابخانە لە بەرتەلە بەناوی ئیمام خومەینی دەكرێتەوە, ئەگەریش زەمانەتی سەربەخۆیی و ریفراندۆم كرا, بۆ 20 ساڵی ئایندەش بێت قازانجە بەو مەرجەی ببرد□ت□ نەتەوە یەكگرتووەكان.

– ئەگەر بەهۆی بارگرژییەوە لە ناوچە كوردستانییەكانی دەرەوەی هەرێم, ریفراندۆم لەو دەڤەرانە نەكرا, بەتایبەت كەركووك, یاخود ریفراندۆم كرا لەماوەی نزیكدا سەربەخۆیی رانەگەیەنرا, لە هەردوو حالەتەكە بە شكستی پرۆسەكە كۆتایی دێت.

– ریفراندۆم كرا بە دەنگی زۆری بەڵێ سەركەوت, یەكسەر ئیعلانی سەربەخۆیی كرا, ل□پ□ر□دا بەرەو روی كۆمەڵێك ئەگەر دەبینەوە:- پەلاماری سەربازی بۆ سەر كوردستان و بەرەو روبونەوەی چەكداری, بۆ جێبەجێكردنی بڕیاری دادگای فیدراڵی كە رێوشوێنی ئەنجامدانی ریفراندۆمی راگرت, ئەو ترسەی ئەمەریكا و وڵاتانی رۆژئاوا هەیانە, بەمەش سەقامگیری ناوچەكە بەتەواوی تێك دەچێت, بۆیە وڵاتانی رۆژئاوا رێگا بەم سیناریۆیە نادەن. ئێران هێز بەكار بهێنێت دەكەوێتە تەڵەوە , وەلێ توركیا دەست كراوەتر دەبێت بە تایبەت بە بەهانەی كەركوك و ئەو ناوچانەی توركمانی تێدایە ئەگەر بارگرژی دروست بێت.

1- ئەگەری هەڵگیرسانی شەڕ و هاتنی هێزی ئاشتی پارێز بۆ ناوچەكە, دەركردنی بڕیاری مرۆڤ دۆستانە لە نەتەوە یەكگرتووەكان, ئەمەش مانەوەی قەوارەكە بۆ كاتێكی نادیار مسۆگەر دەكات.
2- بەرەو رونەبونەی پەلاماری سەربازی و ئەنجامدانی كۆچی بە كۆمەڵ ل□ بەرامبەر پەلامارەكان, وەك رۆهینجینەكانی بۆرما, هەژاندنی بیروڕای گشتی جیهان, كە شەقام لە گەڵ كوردایە, لە بەرامبەر ئەو پەلامارانە, بە دوایدا وڵاتانی رۆژئاوا هەڵوێست وەرە گرن و پارێزگاری هاووڵاتیان دەكەن, قەوارەكە دەپارێزرێت.
3- هەوڵبدرێت لە رێگای نەیارانی سەربەخۆیی كوردستانەوە, بە تایبەت لە شاری كەركوك, كێشە دروست بكرێت, لە رێگای كێشەكانەوە هێز بجوڵێنرێت , ئەمە خراپترین سیناریۆیە, دەیانەوێت لە رێگای

تەڵەی توندو تیژییەوە پەلاماری سەربازی بدەن, وردە شەڕی سوپایی ئاساییە زوو دەتوانرێت بکوژێنرێتەوە , وەلێ شەڕی نەتەوایەتی لە ناوچە سنورییەکان مەترسیدارە , نابێت رێگای پێ بدرێت , بکەونە ناو بۆسەی بوون بە بەشێك لەو شەڕە, ئاساییە هەندێك ناوچە وەك ناوچەی كێشە لەسەر بەجێ بهه□□رێت, نمونە لەسەر ئەمە لە سودان ناوچەی ئەبی دەوڵەمەند بە نەوت , ناوچەكانی دبە فەخار, حبل مقینص,كاكا تجاریا,كافی كنجی ......

4- سەپاندنی ئابلوقەی ئابوری بەسەر كوردستاندا لە هەر چوار لاوە, ئەم سیناریۆش تا سەر بڕ ناكات, لۆبی كوردی وەك ساڵی 1991 نییە, دەكرێت ئابلوقەكە تێك بشكێنرێت, یاخود لە حالەتی جیابونەوەی سونییەكان بە دوای كورددا” ئەگەر سپۆنسەری ئەم پرۆسەیە وڵاتانی كەنداو بن” بە سانایی دەتوانرێت كوردستان لە رێگای ئوردنەوە بگەیەنرێتە دەرەوە , ئەگەر توركیا لەسەر سەركێشی خۆی بەردەوام بێت, تەحەمولی زیای ئابلوقەكە بكات, لێرەدا ئەگەر ئابلوقە چڕ و درێژخایەن بوو, پرسیار ئەوەیە دەتوانین وەك كۆرییەكان بە گیا خواردن بەرەو روی ئابلوقەی ئابووری ببینەوە؟

5- لە بەرامبەر ئابلوقەی ئابوری وڵاتان, كوردیش بەرامبەر بە عێراق و وڵاتانی ناوچەكە” دەروازە سنوری, ئاو , ئاسمان, نەوت و گازو كانەكان و پەیوەندی بازرگانی هەیە “.6- لە هەموو حالەتەكان كە زانرا ئیتر كوردستان بەشێك نییە لە عێراق, بەڵگەنامەكانی هاووڵاتیانی كوردستان و دەسەڵاتی حكومەتی هەرێم لە لایەن عێراقەوە پەك دەخرێت, هاووڵاتیان لە هەموو ماف و خاوەندارییەك دادەماڵێنرێن, ئەوكات هاووڵاتیان خاوەند هیچ بەڵگەنامەیەك نابن.لە كۆتاییدا ماوەتەوە بڵێم لە كۆی 108 ریفراندۆم لە 171 ساڵی رابردوودا كە لە جیهان ئەنجامدراوە, دەشێت كورد ببێتە یەكەم شەهید و قوربانی ریفراندۆم لە مێژووی مر□قایەتی؟؟؟, ئەمجارە سنورەكانیش داڵدەمان نادەن, هەموو سنورەكان دەبنە دوژمن, با بەوریاوە مامەڵە بكەین.